

Zeewolfsmelk, pionier uit de zeereep

Tekst: Jelle van Dijk

In de zeereep kunnen maar weinig planten gedijen. Stuivend zand, harde wind, zoute neerslag en hoge temperaturen zorgen voor extreme omstandigheden. De lijst van planten die hier kunnen overleven, is daarom niet lang. Sinds kort kan op veel plaatsen de zeewolfsmelk aan dat rijtje worden toegevoegd.

Zeewolfsmelk op het strand van Voorne
Foto: Joost Bouwmeester

Vrijwel alle planten in de zeereep houden het daar uit dankzij stevige, vaak wat vettige (succulente) bladeren die niet snel uitdrogen. De bekendste soort in het stuivende zand is ongetwijfeld de helm. Dit gras is zo kenmerkend voor deze zone in de buitenste duinenrij dat we vaak over 'helmduinen' spreken als we de zeereep bedoelen.

Andere soorten zijn vooral bij strandopgangen en langs boulevards te vinden. Dat zijn plaatsen waar de grond af en toe wordt omgewoeld, wat mogelijkheden voor nieuwe vestigingen geeft. Het gaat hier om soorten als blauwe zeedistel, zeewinde, zeeraket en zeepostelein. De laatste twee

soorten zijn na een natte winter zelfs op het strand te vinden. Dankzij de vele regenval kunnen de zaden in het vloedmerk dan gaan kiemen. Zeewolfsmelk heeft korte, enigszins rolronde blaadjes waar de wind weinig vat op heeft. De planten kunnen enkele decimeters hoog worden en zijn het gehele jaar te herkennen. In het najaar sterft de plant niet af tot aan de grond. Aan de wat houtige stengel verschijnen dichte 'bladproppen' die je winterknoppen zou kunnen noemen. In het voorjaar groeien de planten verder uit om in de zomermaanden met groengele bloeiwijzen te pronken. Van vraat door konijnen en andere dieren heeft zeewolfsmelk geen last. Zodra je een blaadje of takje afbreekt komt het witte, giftige melksap te voorschijn.

Langs zuidelijke kusten

Zeewolfsmelk heeft zich deze eeuw vrij snel langs onze kust verspreid. De zeereep van Voornes Duin was voor die tijd de enige plaats in ons land waar je deze soort in grote aantallen kon vinden.

Elders langs de kust was het een zeldzame verschijning en was het voorkomen vrijwel altijd van korte duur. Zo zijn uit Noordwijk maar enkele incidentele vondsten uit de vorige eeuw bekend. Sinds 2010 is zeewolfsmelk hier echter continu op twee plaatsen aan te treffen.

In de duintjes bij de Zuidpier van IJmuiden was vroeger wel eens zeewolfsmelk te zien, maar tegenwoordig gaat het om duizenden planten in de duintjes bij de jachthaven en bij het Kennemerstrand. Ook verder noordwaarts heeft deze soort vaste voet gekregen. Inmiddels zijn van alle Waddeneilanden groeiplaatsen bekend. Verder zijn er meldingen van de dijk bij Harlingen, de Afsluitdijk en de dijken van de Oosterschelde. Bijzonder is de groeiplaats bij Enkhuizen, ver van het zoute zeewater.

In Europa is zeewolfsmelk te vinden langs de kusten van de Middellandse Zee en langs de kusten van Spanje, Portugal, Frankrijk, Ierland en Engeland. De zeereep van Voornes Duin vormde tot eind vorige eeuw het meest noordelijk gelegen bastion van

Bloeiende zeewolfsmelk
Foto: Sytske Dijkse

deze soort. In deze eeuw is de grens van het verspreidingsgebied duidelijk in noordelijke richting langs onze kust opgeschoven. Uit Duitsland en Denemarken zijn nog geen vondsten gepubliceerd, maar sinds 2010 wel uit Zuid-Noorwegen.

...en verder noordwaarts

De uitbreiding in noordelijke richting hangt ongetwijfeld samen met klimaatverandering en de daaraan gekoppelde temperatuurstijging. Zeewolfsmelk is beslist niet de enige soort waarvan het verspreidingsgebied verder noordwaarts uitbreidt. Vooral floristen die actief zijn in het stedelijke milieu kunnen zonder moeite een lijstje produceren van nieuwe zuidelijke soorten die zich in ons land flink uitbreiden. Denk daarbij aan soorten als bezemkruiskruid en hoge fijnstraal.

Zeealant

Maar ook in het kustmilieu is een opvallende nieuwkomer verschenen: de zeealant. Deze composiet met gele bloemhoofdjes is op veel plaatsen te zien langs de kusten van Spanje, Portugal, Frankrijk en Zuid-Engeland. De plant groeit daar zowel langs rotskusten als op schorren. Na de eerste vondst in Nederland in 2008 op de Schorren van Texel volgden waarnemingen van Goeree, Griend en Schiermonnikoog. Met welke soorten zal de klimaatverandering ons de komende jaren nog meer verrassen?

Jelle van Dijk is actief florist en duinconsulent voor Duinbehoud in Noordwijk